

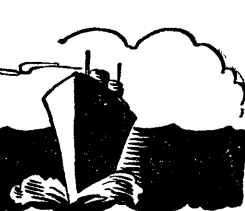
Uudislehe jutulisa

Reedel, 6. septembril.

„UUDISLEHE“ HINNATA KAASANNE

Sadade WALULAPS

12.

„Aga Bella, see hõbedane tass on ju nii ilus ja noored tüdrukud armastavad selliseid esemeid. Ja siis, kas ja tõesti arvab, et Dorrit suudab ütsõitfell ja ojavõtmakult mõelda oma waesele emale?“

Maine toetas oma pea mehe õla najale.

„Sul on õigus, Willy, häbenen oma armukadedust.“

Mees silistas rahustavalt ta pead. Willy Sundi waatevinklist oli see asi korras ja tal polnud enam tarvis oma pead murda.

Kui Dienhard von Nied, suure lillekimbuga käes, jõudis Neutettenisse, leidis ta elutoast waid wanemad. Need seletasid, et sünnipäevalaps olawat läinud aeda, kus ta lugeswat.

„Kui te lubate, siis otjin ta üles ja soowin talle õnne,“ ütles Dienhard.

Särta Sund pidas ta finni.

„Teie teate, et Dorrit meelit täna kuulis, et olene tema kasuwanemad. Urge siis, palun, imestage, kui leiata ta weidi muutununa. Ta peab esialgu kõigega kohanema. Kuid see on nii hea, et te tulite ja wille ta teistele mõtetele.“

Dienhard noogutas arusaades.

„Ma ei unusta seda ja käitun temaga väga õrnalt ja ettevaatlikult,“ ütles ta ja sammus aeda.

Dorrit polnud oma uuest raamatust lugenud reaktiiti. Ta oli weel wäikest märkimist uurinud ja leidnud sealt ühe rea:

„S. augustil ilmus Dorritile esimene hammas.“

Need wähesed sõnad olid kätkestanud Dorriti südamet. Talle tundus, nagu silitaks õrn ema käsi üle tema kuldsed loffide.

Tõendajid ju need sõnad õrna emaarmastust. Ta oma esimesed eluaastad oli ta tunnud seda emaarmastust. Teda piinas see, et tal polnud emast ühtki mälestust. Ta pingutas oma mälu, kuid talle ei meenunud kõige lähemakki emast.

Asjatult oli ta kohwri peenjuseni läbiotjinnud, lootes sealt leida ema pilti. Ta otse wärises pingutusest ja waewast, katkudes meenutada kõige warajasemaid lapsepõlwe mälestusi. Kuid tal ei õnnestunud midagi, kõige lähemakki, meelde tulemata.

Õffa tuli talle meelde kasuema, kui ta sukeldus oma lapsepõlwe mälestustesse. Nagu käte wahete peidetud,

istus ta aiamajas, kui tema juurde astus Dienhard von Nied.

Kohkunult pöörasid mõlemad tagasi. Dorrit kuulas talle filmi walgunud pisarad ja Dienhard suudles seepale ta kätt. Siis ulatas noormees talle lillekimbu.

„Aga kallid preili Dorrit! Sünnipäevalaps ja pisarad — see ei sobi ju fugugi kottu.“

Neiu fundis enda naeratama.

„Oh need rumalad pisarad, palun, palun, ärge kõnelege neist midagi mu wanematele.“

Noormees istus tema kõrwale.

„Kindlasti ei räägi ma neile midagi. Olge päris rahulik, ma ei taha ju teie wanematele halba teha. Nad on päris murelikud teie pärast ja arwawad, et teie olete äsja kuuldust päris masendatud.“

Neiu pilk peatus nooremehel ja puna tema põskedesse ilmus tagasi.

„Ah, teie siis teate, mis ma nutjin?“

„Arwan ainult. Oletan, et äritustte wäga, kui saite kuulda, et Sundid on ainult teie kasuwanemad.“

„Teie ütlete „ainult minu kasuwanemad!“ Kas nad pole olnud mulle palju rõõm, kui kasuwanemad kunagi saawad olla ühele lapsele?“

„See on päris kindel ja seepärast ei tohi te olla kurb ja peate oma kasuwanematele näitama rõõmsat nägu.“

„Nad ei tohi midagi aimata ega tunda. Seepärast palun teid, neile mitte öelda, et nägite mind nutmas. Urge arwake, et olen tänamatu. Oh ei, — just wastupidi, tahan oma kasuwanematele osutada kõige suuremat tänu. Mõtelge omelt, kui palju nad on teinud minu heaks. Mina olen seni arwanud, et nad on kohustatud mind armastama, kuid nüüd selgub, et see nii ei ole. Ma ei teadnud, et mul pole õigust nende armastusele. Mis pean nüüd tegema, et neile osutada oma suurt tänu? Wanemad ütlevad, et pean samuti edasi elama, nagu seni, ja sellest on neile küllalt. Mu Zuma, ma armastan neid ikkagi weel, kuid see pole mingisugune teene, kui elan samasugust elu edasi. Sa ometi tunnen tungimat tarwidust, näidata nende wastu üles oma suurt tänu. Teie wiist saate sellest aru, junker Gardy?“

„See on päris õige, preili Dorrit, sest tunnen teid väga hästi. Olen aga teie wanematega ühel arwamisel — te tõesti ei saa oma tänu osutada muul kombel, kui peate elama samuti, nagu seda olete teinud seni. Kuid ärge unustage, mis wanemad teile täna ütlesid. Nad armastawad teid sama tuiselt ja siidamest, nagu ennemgi.“

"Ja, nende juures, Jumal tänatud, ei muutu midagi. Kuid ometi on kõik muutunud. Kui tohiksin teie vastu avalik olla, siis kõneleaksin teile, kuidas minu südames nüüd kõik on muutunud. Mõtlege ainult endale. Kujutage ette, et teie isa oleks teid ühel päeval kutsunud enda juure ja rääkinud, et te pole tema poeg, vaid kasulaps. Kindlasti oleks te tunnud samuti, nagu mina praegu, et teist kaob põrand jalge alt. Pean nägema palju waewa ja pean kannatama palju, kuni suudan endale jälle kasvatada uued juured, mis mind seowad praeguse eluga.

Tahan oma kasuwanemate vastu osutada ühe juure teene, midagi ilusat, suurt ja wägewat, et tasuda neile minule osutatud lahkust, südamlikkust ja armastust." Noormees waatas talle rahulikkult ja osawõttikult otsa.

"Tunnen teile kaasa, preili Dorrit, kuid teie ei tohi mõelda selliseid mõtteid. Ma saan teist aru, sest tunnen teid juba ammu. Tean, et teie, waatamata oma wälisele lõbususele ja pealiskaudsusele olete suur tunnete inimene. Kuid te peate end rahustama ja mõtlema sellele, et praegu ei suuda te oma wanemate heaks teha muud, kui olete endine lõbus ja armastuswäärne Dorrit.

Uskuge mind. Olen teie hea sõber ja ei soowi teile paha. Arge waemake oma pead selliste asjadega, sest need toowad ainult paha ja mitte midagi head. Nuttu kuiwatage oma pisarad. Mõtte taskurätik ja pühkige õrnalt oma nägu puhtaks. Siis kaowad pisarate jäljed. Ja siis lobiseme weidike lõbusamaist asjust, et mõitfin teid wiia wärskelt ja rõõmsalt majja, sünnipäewashokoladi juure. Waadake ometi, kui suure lillekimbu teile toin. Kimbu suurus asendab lillede wäärust. See lillekimpu kaalub tõesti wäga palju."

Raerdes ulatas ta lilled neiuile. Dorrit pidi temaga kaasa naerma.

"Teie olete kaasa toonud kogu oma lootsiaia, junker Gardy!"

"Peaegu. Kõik öied, mis mulle filma toetasid, korjasin ära. Breitnerid tegid seni suuri filmi, kuni neile ütlesin, et täna on minu sünnipäew. Siis aitafid nad mul ka lilli korjata ja me ei jätnud midagi kaswama, mis oli kaasawõtmise wäärt."

Dorrit pühkis taskurätiga filmi.

"Kardan ainult, et Neustettenis pole nii suurt lillewaasi, mis suudab mahutada nii suure kimbu," naeris neiu, end kogudes.

"Siis jagame ta mitmeks osaks. Pidin tooma teile palju lilli, sest igaüks neist tähendab ühte head soowi. Ja nüüd olen lõpuks jõudnud nii kaugele, et tahan teile õnne soowida. Eks ole tõsi, te teate, et teen seda kõigest südamest!"

"Seda küsis ta nii soojalt ja õrnalt, et Dorritil kerkis äraandlik püa põskedel. Noormees märkas seda ja ta siida hakkas tugewasti peksma.

Nooremehe filmad peatusid neiu salelale kogul ja tema filmi ilmus taltjutamatu igatsus. Ta oleks neiu meeleldi haaranud oma käte wahel, kuid mõistus hoidis teda tagasi.

Mis pidi ta tegema? Selline willets rändur, nagu seda oli tema, tohtis Dorriti taolise ilusa neiu ainult siis kaenla mõtta, kui tal oli neiuale pakkuda muretuud elatistwõimalust. Ja tema rõõwruütlipesas mõis tal endalgi kätte tulla aegu, mil ta sattus majanduslistesse kitsustesse. Kindlasti oli Dorritil Neustettenis elada palju parem kui tema juures Riedburgis. Ta mõis Dorriti kiit paluda siis, kui oli enda läbilõõnud ja

omale parema kodu muretsenud. Praegu pidi ta aga olema wäga tagasihoidlik. Nii siis, tal ei jäänud teha muud, kui hoida pead püsti ja wältida ennaft lollust tegemast.

Ta leidis oma meelekindluse jälle, kui Dorrit ulatas talle käe ja teda südamest õnnesoowi eest tänas. Neiu ütles, ta teadwat wäga hästi, et junker Gardy õnnesoow tuleb südamest.

Nad tõusid, et minna majja. Rienhard mõttis lilled ja raamatu, mis lebas laual.

Ta uuris raamatu pealkirja ja pöördus imestanult Dorriti poole.

"Teie loete nii tõsist raamatut, preili Dorrit?"

"Soowisin seda raamatut endale juba ammu ja olen nii õnnelik, et selle lõpuks sain."

Õnnestan küsimus wälkus nooremehe filmis.

"Ah teid huwitawad sellised küsimused? Sellest polnud mul aimugi, preili Dorrit. Kui teile sellesarnased raamatud meeldiwad, siis mõite wäga palju lugemismaterjali leida minu raamatukogust. Wähemalt peaksite tulema waatama, kas seal on midagi teie jaoks."

Dorrit punastus ja hakkas lõpuks naerma.

"Kas teil on minu jaoks seal ka mõni naljaleheke?" nõttis ta.

Nooremehe filmis walgatas rõõmuilähe.

"Ei, seda mitte. Aga naljalehe ja selle raamatu wahel, mis teil siin on, on mitu astet."

Ta nad jattusid lõbusasse tujju. Rienhard pani kõik oma kõneoskuse mängu, et hoida Dorritit heas tujus. Ta teadis, et wanematel, kes seisid afnal ja neid ootasid, ei meeldinud midagi nii, kui see, et nende tütar oli rõõmus ja neile vastu naeratas.

Jõudnud tuppa, ajuti jooma sünnipäewa ihokolaaadi. Rienhard kõneles kogu aeg lõbusaid loofesi ja seiklusi oma pikkabest reitibest ja hoidis seega laudkonna tuju kogu aeg ülewana. Seetõttu ei kaotanud Dorrit ega ka ta wanemad ühesti hingelist tasakaalu.

Rienhardi ei lastud ära. Ta pidi jääma ka õhtusöögiks. Olid kummalged ilmad ja seetõttu oli tal koju pääs kerge.

Noormees ei laisnud end kaua paluda. Ta jäi meeleldi Lündide juure. Rõõmust särades jutustas ta, mil liiseid lufjuslikke uuendusi Breinerid tegid iga päew tema wanas loosis. Ja siis näitas ta Lündidele ühte illustratsioon-ajakirja, milles oli ka tema kirjutatud teaduslik artikkel koos autori pildiga.

Rõõmsalt seletas ta, et see ajakiri tahtnud temalt pikemat artiklite seeriat, mille eest ta saawat kõrge honoraari. Dorrit waatas kaua Rienhardi pilti ja uuris tema iseloomustawaid näojooni.

"Kas teil on veel üks eksemplar sellest ajakirjast, junker Gardy? Ma tahan seda artiklit lugeda, aga ainult siis, kui olen üksi ja saan sellesse süweneda. Praegu ei tule see kõne allagi."

"Teie mõite selle numbri jätta endale, preili Dorrit, mul on neid kodu weel paar tükki. Ja pärast seda, kui teie sünnipäewafirjandust tundma õppisin, wõin öelda, et teid ka minu kirjutised huwitawad."

"Oh, mis teie arwate Dorritist, junker Gardy. Ta loeb selliseid raamatuid, millest mina ega minu naine ei saa põrmugi aru," heitis Willi Ründ wahel, olles uhke oma tütrele, selle tarkusest ta pidas lugu.

Rienhard noogutas.

"Seda ma tean juba."

(Järgneb.)

Tähelepanu

INIMTORPEEDO

OLEV RANNASTE

53

19002

„Selle kohta pole teateid. Aga ma võin mu-
retseda.”

„Palun,” ütles kindral väsinult.

Adjutant väljus ja tuli veidikese aja pärast tagasi.

Ta leidis kindrali magavat. Samal hetkel astus sisse Maret Hõbelaid, pisut murelik ilme näol.

„Ahaa,” ütles adjutant pisukese muigega, „võin teatada, et leitnant Mändsoo ei ole haavatud ega surnud.”

„Tänan!” sosistas Maret.

Ülemjuhataja aga ei kuulnud sellest kõnelu-
sest midagi. Ta magas tõelist võitja und.

Lõpp...

Järgmine päev oli frondil täielik rahu. Poola rindel tõmbusid sakslaste osad tagasi ja eeldasid passiivset vastupanu sõjale. Veel päev edasi, siis leppis Balti suurunion sellega, et tehti mõnepäevaline vaherahu. Rahukonverents astus kokku 1. oktoobril. Oli ilmne, et Balti suurunion oli edukalt tagasi löönud sakslaste rünnaku uute maaalade võitmiseks. Ühe rahva unistus, võita endale uut elamisruumi, oli haihtunud teiste maade rahvaste elujõu tõttu.

Rahukonverentsil tehti etteheiteid Eestile, et tarvitusele võeti surmakiired. Selle peale vastas Eesti delegaat:

„Surmakiired töid meid rahuni. Nendeta me sõdiks praegu edasi. Ma tean meest, kelle nimi on rahuga lähemas seoses kui meie omad. Au sellele mehele. Teisiti võttes, poleks iialgi võimalik olnud, et Eesti oleks alistunud. Ajalugu on oma sõna korduvalt öelnud eestlaste kui sõdurite suhtes. Üleliigsetest sõnadest oleks siin parem loobuda ja asuda päevakorras edasi.”

Sellega olid kõik vaikides nõus. Surmakiirtest ei rääkinud keegi midagi. Aga oma suurimast võidust, Saksa sõjalaevadest, pidi Eesti siiski loobuma. Selles sammus olid tooniandvad suurriigid. Olnuks nende arust ju täiesti ebaloomulik, kui Eesti oleks meres omanud säärase mõju. Ja edasi, selle relva langemisel uniooni kätte, oleks unioon omanud esimese koha Euroopas.

Selles polnud midagi imestada. Uniooni sõdurid olid ülemaailmlised kangelased. Zybicky,

Hõbelaidi ja Raba nimesid tunti sama hästi Hiinas kui USA-s. Nende saavutused puhuti suuremaks, kui nad tegelikult olid. Maailm ja enamik Euroopat juubeldas unioonile. Nad olid võitnud vastase, keda maailm varemalt pelgas. Prantslased saatsid Balti riigesse oma eridelegatsiooni, kes mõõda juhte käis tänu avaldamas. Skandinaavia riigid lugesid enda võimsamaks liitlaseks just uniooni. Soomlased olid vaimustatud, eriti Eestist. Uniooni triumf oli täielik.

Rahukonverentsil otsustati kõikidele riikidele tagasi anda nende endised piirid. Sõjakahjud jäeti rahvusvaheliste komisjonide määrata. Kui rahukonverents lõppes, siis...

...astus Ida-Preisimaal kaevikust välja Eesti sõdur ja sammus sakslaste kaevikute poole. See sõdur oli noor mees, täis tervist ja elujõudu. Ta vastu tuli uudishimulik sakslane. Nad kätlesid teineteist.

„Me ei sõdi enam!” lausus eestlane siiralt.

„Ei sõdi?” imestas sakslane, „milleks me siis tulevikus üldse elame.”

Eestlane patsutas talle õlale.

„Selleks, et mitte sõdida. Kas sa oled kuulnud Lembit Rabast. Muidugi, sa oled.”

Sakslane noogutas peaga:

„See on sama mees, kes meid surnuks sülitas. Kange mees. Õeldi, tema olevat ainus süüdlane sõja kestvuses.”

Eestlane vastas talle sõbralikult:

„Jah, see oli mees. Tunnistage, et kaotasite temale.”

Ja mõlemad surusid kätt.

Aga nad ei teadnud, mida kirjutas Lembit Raba oma viimases läkituses. See mitteteadmine oli mõlemale kasuks. Suureks kasuks.

Rahuprotseduuride täitmine toimus kiirelt. Igatahes peeti Tallinnas paar suurt ja hiilgavat paraadi. Seal tuletas Hõbelaid meelde kangelasi, kes ennastalgavas võitluses surid kodumaa eest. Esimesena nimetas ta Udo Reeset, siis Lembit Rabat ja tundis hetk hiljem, et ta on eksinud. Ja endamisi otsustas ta, et on rängalt ek-

sinud... ühe tõelise sõduri viimase soovi vastu. Tal oli hiljem paar kohtamist Zybcickyga. Mõlemad suured sõdurid kohtlesid teineteist väga sõbralikult. Nad kaelustasid vastamisi peaaegu pirsarsilmil.

„Härja kindral ei uskunud, et leian säärase sõduri.”

„Ja mina mitte, et leian säärase suure poolaka.” Nad olid täiesti ühel arvamisel.

Balti sõja võidu tulemusena nad lubasid vastamisi endale väikese pummelungi. Siis meenus Hõbelaidile, et homme on tema tütre laulatus leitnant Mändsooga. Ta kutsus Zybcicky pulma. Viimane sõitiski paar tundi pärast Hõbelaidi lahkumist Varssavist välja ja saabus Tallinna, kui tema suur kaasvõitleja parajasti magas sügavat und. Aga sedasama tegi ka uniooni jõudude ülemjuhataja. Ta lasi end juhatada Hõbelaidi korterisse, olles lennujaamas enne seda tervitanud Maret Hõbelaidi. Hommikul mõlemad juhid ärkasid pisikese kaatriga, neil oli võrratu halb. Nad mõõtsid teineteist pisut pahurate pilkudega ja siis küsis poolakas:

„Öelge, mida hakkate peale selle lõhutud Tallinnaga? See on ju kole. Nii ilus pealinn ja nii lõhutud.”

Hõbelaid vaatas talle siiralt:

„Ehitame üles. Meil on ju loodud vabatahtlikkude korpused seks otstarbeks. Erakapital on meile pakkunud ennenägematut abi. Rõõmustan, et olen eestlane. Aasta pärast tulge ja vaadake Tallinnat. See on hoopis midagi muud ja uut.”

*

Pulm peeti uhkelt. Kogu lennuvägi ja kõrgem seltskond oli pulmas. Hiilgasid ordenid ja ilusad naised. Joovastus oli sel puhul kogu riigis üldine. Maret Hõbelaidi ja Priit Mändsood tundis igaüks. Nende õnn paistis olevat ka rahva õnn.

Pruutpaar laulatuselt otsekohe siirdus Euroopareisile. Noorpaar istus lennukis. Maret pigistas oma abikaasa käevart ja küsis:

„Kas sa seda mäletad?”

„Aga mida nimelt, proua?”

„Terasinimeste paraadi.”

„Mäletan. Hakkasin seal kogeleva.”

„Ja jooksid kogu rahva nähes vale suunas üle vabadusväljaku.”

Sundlus.

*

Surmaminejad aga ei suutnud iial oma juhti unustada. Nad teadsid enam kui hästi — surmaminejad võitsid Balti sõja. Nemad sisendasid kogu uniooni armeele uut võitlusinu. Nende 10.000 mehest oli säilinud vaid 471. See oli kõik. Nad pidid teadma, kes sõja võitis, sest nemande ise võitsid.

Asutati Lembit Raba nimeline ühing, mille esimeheks sai kolonel Wainlo. Tema pidas meeste esimesel kokkutulekul ka kõne.

„Mehed! Meid on säilinud vaid käputäis. Ja mida vähem meid on, seda suurem au meile. Meie ei läinud võitma, läksime surma. Surema

mitte meeletult, vaid igaüks meist püüdis teha midagi suurt. See oli meie edu saladus. Me peame ka edaspidi endi surnuid austama sellega, et oleme valmis võitlusse sõostuma sel hetkel, mil meid kutsutakse. Vandugem, et jääme igavesti truuks oma eesmärkidele ja et me neid kalliks peame viimse hingetõmbeni. Balti sõda oli meie teha. Täna peale töötame olla head kodanikud ja austada neid, kes meie eest oskasid vääriiliselt surra. Meie ühing on nimetatud Lembit Raba ühinguks sellepärast, et tema oli surmaminejate idee isa ja nende tõeline ülem. Vandugem endi vanne.”

Samal ajal, kui surmaminejad vandusid oma vande, langes üks naine saalis minestusse. See oli Luida Reese. Tema minestust märgati alles hiljem, kui vanne oli juba antud. Kui teda toivotati, vastas kaunis naine.

„Läks juba. Ärge unustage, et ma olen ja jään ainult naiseks.”

*

Samal õhtul kõndis Luida sihitult linnas ringi ja võitles nutuga. Ta ometi oli vaikselt Lembitule töötanud, olla kangelane. Ja et ta end rohkem tundis naisena, seepärast tuligi talle ahastus kule. Ta oli sellepärast lõpmatu õnnetu.

Järgmisel päeval ta üüris eralennuki ja sõitis merele. Seal kohal, kus kukkus merde surma kiirte lennuk, heitis ta merde pärja. Ja ise sosistas:

„Ma ei tea, kuivõrra sa mind armastasid. Aga ma tean, et ma sind armastasin. Sa oled olnud mu elu ainus sisu. Aga sa olid selline... nagu sa olid ja millisena sa ka surid. Kuusudaksin sind tänapäeval mõista, annaksin selle eest poole oma elu-east.”

Selle järgi lendas ta Tallinna tagasi.

*

Luida siiski ei suutnud pidada Lembitu nõuet. Ta ei abiellunud iial. Hiljem sünnitas kaksikud. Ühe ristis ta Lembituks, teise Udoks. Mõlemate tervete jõnglaste ristiemaks sai Maret Hõbelaid, ristiisaks Mareti isa. Olid väga kárarikkad ristsed, kuna seal viibisid kindral Hõbelaid ja peaaegu terve surmaminejate malev.

Lembit Raba pojad olid päevakangelased.

Suurima teoga sai hakkama aga kindral Hõbelaid. Talle meeldisid väikesed ülivága. Ta haaras poisid oma käevarrele ja kõndis nendega üle toa, rääkides ise vaimustatult:

„Siin te olete! Püüdke saada nende vääriilisteks, kelle nime te kannate. Need olid mehed, kes võitsid Balti sõja. Selliseid mehi vajame rohkem kui üks. Tuleviku sõda on kaugelt hirmsam. Aga kui on mehi, nagu olid Lembit ja Udo, võidame alati. Alati, surmkindlalt. Seepärast kasvage ja saage vaprateks.”

Ning pärast seda kõnelust vaatas vana kindral etteheitvalt Maretile. Noorik punastas. Ta polnud veel ema. Aga ta pidi selleks varsti saama. Seda teadis ta kindlasti. Seepärast isa etteheide oli tema meelest vaid ajutine.